

Elämäni Sankari ry

RAPORTTI EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN TOIMINNOISTA HYVIN-
KÄÄN YLÄKOULUISSA JA KOKEMUKSIA
MUUSTA YHTEISTYÖSTÄ

2009

Sisältö

1 TAUSTA JA TAVOITTEET	3
2 HANKKEEN RAKENNEKRITEERIT	4
2.1 Hyvinvointikyselyt	4
2.2 Kohdennettu työskentely kouluissa	4
2.3 Vanhempainillat	5
2.4 Sankarisählyturnaus	6
2.5 Iltapäiväkerho yhteistyö	7
2.6 Kesäleiritoiminta	8
3 KOULUTYÖSKENTELEYN TULOKSIA	9
3.1 Härkävehmaan koulu	9
3.2 Pohjoispuiston koulu	10
3.3 Puolimatkan koulu	11
3.4 Tapainlinnan koulu	11
3.5 Vehkojan koulu	12
3.6 Erityiskoulut	12
3.7 Palaute yläkoulujen rehtoreilta	13
3.8 Vierailut II asteelle Hyvinkään Yhteiskoulun ja Sveitsin lukioihin	15
4 TOIMINNAN JATKUVUUS JA JOHTOPÄÄTÖKSET	18

1 TAUSTA JA TAVOITTEET

Elämäni Sankari ry ja Lappeenrannan kaupunki toteuttivat vuosina 2006–2008 kunnan ja järjestön yhteistyöhankkeen, ”Valitsen itse” -ehkäisevän päihdetyön hanke. Hankkeen avulla on saatu luotua alueellinen toimintamalli ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseen. Opetushallituksen myöntämällä avustuksella käynnistettiin ”Valitsen itse” -hankkeen mallia käyttäen toimintaa Hyvinkäällä, Kotkassa, Rovaniemen Muurolassa ja Enontekiöllä syksyn 2008 aikana. Hankkeiden raportit ovat luettavissa Elämäni Sankari yhdistyksen Internet-sivuilla, osoitteessa www.sankarit.net.

Vuonna 2009 Elämäni Sankari ry ja Hyvinkään kaupunki allekirjoittivat yhteistyösopimuksen, jossa Elämäni Sankari ry sitoutui mm. toteuttamaan kohdennettua ehkäisevää päihdetyötä Hyvinkään yläkoulujen oppilaille, heidän vanhemmilleen ja yhteistyöverkostolle. Vuoden aikana toteutettiin teemapäivät kaikissa Hyvinkään yläkouluissa siten, että osassa kouluista työskentelyn ajankohta oli keväällä -09 (7. luokat) ja osalla syksyllä -09 (8. luokat). Tällä tavoin tavoitettiin yksi kokonainen ikäkausi Hyvinkääläisiä nuoria. Kaikilla kouluilla toteutettiin kohdennettu työskentely oppilaiden kanssa. Työskentelystä käytetään nimitystä ryhmäinterventio. Ryhmäinterventioiden sisällöt räätälöitiin koulu- ja luokkakohtaisesti ennen teemaviikkoa toteutetun hyvinvointikyselyn perusteella. Hyvinvointikysely on kouluterveyskyselyn kaltainen, mutta lyhyempi Internetissä tapahtuva kysely.

Sankareiden ja Hyvinkään kaupungin yhteistyöhön sisältyi myös IP-kerho yhteistyö ja kesäleiritoiminta.

Yläkouluihin suunnatun hankkeen tavoitteena on:

- 1.lisätä kohderyhmän valmiuksia elämänhallintaan
- 2.vahvistaa kielteistä asennoitumista päihteisiin
- 3.vähentää sekä lopettaa päihteiden käyttöä
- 4.edistää terveyskäyttäytymistä ja lisätä päivittäistä liikuntaa
- 5.tukea ja vahvistaa vanhempia/huoltajia kasvatustehtävässä (koti on tärkein ehkäisevän päihdetyön ”yksikkö”)
- 6.tukea koulujen päihdeohjelman ja terveystiedon toteutumista käytännössä

7.tukea oppilashuoltoryhmien toimintaa

8.tukea ja kehittää alueellista ehkäisevää päihdetyötä

2 HANKKEEN RAKENNEKRITEERIT

”Valitsen itse” -hankkeen hyödynsaajat muodostuvat alueiden asukkaista, kohdennetun työskentelyn kohderyhmistä, palvelujärjestelmästä sekä hankkeen toteuttajista. Toimintaprosessien suunnittelussa on hyödynnetty toimijoiden kokemusperäinen tieto ja taito. Tietoperustana ovat olleet Stakesin kouluterveyskyselyt sekä projektissa hyvinvointi- ja palautekyselyiden avulla kerätty tuore tieto.

2.1 Hyvinvointikyselyt

Kohdennetun työskentelyn tärkeimpänä tietoperustana olivat koulukohtaiset hyvinvointikyselyt. Hyvinvointikysely on Internet-kysely, jossa koulujen oppilaat vastaavat päihteisiin ja terveyskäyttäytymiseen liittyviin kysymyksiin. Hyvinvointikysely noudattavaa kouluterveyskyselyn sisältöjä, mutta on lyhyempi. Kyselyjen hyöty perustui siihen, että työskentelyssä hyödynnettiin tuoretta tietoa. Esimerkiksi kouluterveyskyselyyn verrattuna tulosten analysointiin päästään huomattavasti nopeammin. Lisäarvona on se, että alueellisen ehkäisevän päihdetyön keinoja sekä tavoitteita päästään kehittämään ja mittaamaan, jos kyselyjä toteutetaan pitkällä aikavälillä. Erityinen lisäarvo on myös se, että kyselyyn vastasivat 7. luokkien oppilaat, jotka eivät vastaa kansallisiin kyselyihin.

2.2 Kohdennettu työskentely kouluissa

Kohdennettu työskentely eli ryhmäinterventio toteutettiin 7. tai 8. luokkien oppilaille luokka-kohtaisesti. Ryhmäintervention sisältö määräytyy hyvinvointikyselyjen tulosten mukaan.

Kohdennetussa työskentelyssä tukimateriaalina ja keskustelun virittäjänä käytettiin Elämäni Sankari ry:n tuottamia Diileri- ja Syöksylasku -lyhytelokuvia.

Oppitunnin aikana oppilaille esiteltiin hyvinvointikyselyn tuottamia tuloksia ja heidän kanssaan keskusteltiin johtopäätöksistä. Keskusteluissa oppilaille oli käytössään interaktiivinen äänestyslaitteisto, jota käytettiin siten että oppilaille heijastettiin kysymyksiä tai väittämiä videotykillä valkokankaalle. Oppilaat vastasivat valitsemalla äänestyslaitteesta sopivan vaihtoehdon ja luokan tulos heijastettiin tämän jälkeen prosentteina kaikkien nähtäväksi. Tuloksesta keskusteltiin oppilaiden kanssa ja näin toteutettiin samalla ryhmään tai yksilöön kohdistunut lyhytneuvonta eli ryhmäinterventio. Tulokset jäävät talteen, joten niiden avulla kerättiin myös oppilaiden palaute toiminnan tarpeellisuudesta. Luokkatyöskentelyn tulokset on toimitettu jälkikäteen koottuina ja koulu- ja/tai luokkakohtaisina kohdekouluille, jotka voivat käyttää niitä esimerkiksi oppilashuoltoryhmän toiminnan tukena.

Tuntityöskentelyssä pääpaino oli tupakoinnissa ja alkoholin käytössä. Myös huumausainekysymyksiä käsiteltiin muun muassa kannabiksen käytön osalta. Päihteiden käytön vaikutuksia pohdittiin terveyden, ihmissuhteiden ja vastuun kannalta. Nuorten kanssa käytiin läpi tupakoinnin lopettamista ja sen vaikeutta sekä riippuvuutta. Alkoholin käytöstä puhuttaessa käytiin läpi yleisiä asenteita, vastuuta itsestään ja kavereista sekä lakikysymyksiä.

2.3 Vanhempainillat

Kaikilla kohdekouluilla oli mahdollisuus saada Elämäni Sankari ry:n asiantuntija puhumaan vanhempainiltaan, jossa käsiteltiin sitten työskentelyjen tuloksia sekä tuettiin vanhempia kasvatustehtävässään. Osallistujille esiteltiin koulukohtaisia tuloksia sekä kerrottiin kohdennetun työskentelyn sisällöstä. Koulujen vanhempainillat olivat hyviä tilaisuuksia käsitellä päihteisiin liittyviä kysymyksiä yhdessä vanhempien kanssa, ja ne keräsivät kaikissa kouluissa, jossa ilta järjestettiin, runsaasti osallistujia. Hyvinvointikyselyjen tulokset ja nuorten parissa toteutetun kohdennetun työskentelyn kokemukset tarjosivat vanhemmille tarpeellista ajankohtaista tietoa. Paras asiantuntemus löytyi kuitenkin vanhemmista itsestään ja ensisijaisesti heille tarjottiin tukea kasvatukseen.

2.4 Sankarisählyturnaus

Elämäni Sankari ry:n toiminnan kivijalkana on liikunnan ja valistustyön yhdistäminen. Liikunnan ja harrastusten merkityksen korostaminen näkyy vahvasti yhdistyksen työssä. Siksi hankkeeseen kuuluu osana myös Sankarisählyturnaus. Turnauksen tavoitteena on lisätä liikunnallisuutta nuorten keskuudessa, sekä kohentaa luokkahenkeä ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Hyvinkään yläkoulujen ensimmäinen Sankarisählyn lopputurnaus pelattiin Martin hallilla 11.11.09. Turnaus oli tarkoitettu Hyvinkääläisille yläkoululaiselle ja siihen oli kouluissa järjestettyjen karsintojen perusteella selvinnyt 26 joukkuetta Härkävehmaan, Martin, Pohjoispuiston, Puolimatkan, Tapainlinnan ja Vehkojan kouluilta. Päivän aikana pelattiin kaikkiaan 38 ottelua kolmessa eri lohossa, ja maaliverkot heiluivat peräti 283 kertaa!

I Sankarisählyn lopputulokset (3 parasta luokkaa / luokka-aste)

7 luokat

1. Puolimatkan koulu 7B
2. Vehkojan koulu 7E
3. Härkävehmaan koulu 7A

8 luokat

1. Tapainlinnan koulu 8B
2. Härkävehmaan koulu 8A
3. Vehkojan koulu 8B

9 luokat

1. Vehkojan koulu 9C
2. Tapainlinnan koulu 9B
3. Martin erityiskoulu 9

Turnauksen Fair Play joukkueeksi valittiin Vehkojan koulun 7A luokan joukkue reilusta ja rehdistä pelistä.

Sankarit toteuttivat tapahtumassa myös palautekyselyn, johon osallistui yhteensä 94 yläkoululaista. Vastaajista 33 % ilmoitti sankarisählyturnauksen lisänneen omaa liikunnallisuutta, ja peräti 75 % turnauksen lisänneen yhteenkuuluvuuden tunnetta luokassa. Turnauksen järjestelyt saivat asteikolla 1-5 arvosanaksi 4.3 ja vastaavien tapahtumien järjestämisen tärkeys samalla asteikolla arvosanan 4.6.

Kuvassa: Tunnelmaa Martin hallista 11.11.2009

2.5 Iltapäiväkerho yhteistyö

Sankarit ja Hyvinkään kaupungin iltapäiväkerhot ovat tehneet yhteistyötä jo vuosien ajan. Tätä yhteistyötä ei ole katkaistu, vaikka välillä Sankarit olivat pitkään poissa Hyvinkään ehkäisevästä työstä.

Yhteistyöhön liittyy Sankareiden toteuttamat kerhovierailut kaikkiin kaupungin kerhoihin. Vierailuissa keskustellaan terveistä elintavoista, liikuntaan yhdessä ja keskustellaan myös päihteistä. Sankareiden kouluttaja esiintyy tilaisuuksissa Sakke Sankari hahmossa. IP-kerho-ohjaajille on aika ajoin myös järjestetty ohjaajakoulutustapahtuma, jonka kokonaisuudesta Sankarit vastaavat. Lukuvuoden päätöksenä järjestetään aina IP-kerholaisille suunnattu Sankarisähly tapahtuma. Viime keväänä järjestetty tapahtuma oli järjestyksessään jo 10. kerta.

2.6 Kesäleiritoiminta

Kesäleirejä on Hyvinkäällä toteutettu jo vuodesta 2005. Leirejä oli vuonna 2009 2 Hyvinkäällä ja 1 Tuusulassa. Leirit ovat päivätoimintaleirejä ja niiden suosio on koko ajan kasvanut. Vuonna 2009 kesäleireillämme oli ennätysmäärä lapsia mukana kaikkiaan 171 lasta ja noin 30 ohjaajaa leiriä kohden. Leirimme työllistävät paikallisia nuoria hyvin, sillä Sankarit palkkaavat noin 15 nuorta kesätöihin ja yhteistyökumppanimme ESLU ry saman verran. Hyvinkään kaupungin kautta työllistimme kesäleireille 2 nuorta.

Kesäleirimme erikoisuus on liikunnan ja valistustyön yhdistäminen, sillä leireillämme keskustellaan päihteistä ja tietokoneen käytöstä (pelikonsolit/rahapelaaminen). Vuonna 2009 teetimme ensi kertaa leireistämme leiriDVD:n, joka annettiin kaikille lapsille muistoksi.

Keräämämme palautteen perusteella kesän 2009 leirit ovat olleet onnistuneita!

- Leiripäivän pituutta ja lajien määrää piti sopivana 90% vastaajista,
- Leirin ohjaajat onnistuivat vastaajien mukaan erinomaisesti tai hyvin 90% mielestä,
- Sankaripistettä pidettiin tarpeellisena 73% vastaajista,
- Ruokaa hyvänä 67% vastaajista
- Yli 60 % lapsista aikoo osallistua myös ensi vuonna.
- Kokonaisarvosanaksi leirin järjestäjät saivat asteikolla 1-5 keskiarvon 4,2!

3 KOULUTYÖSKENTELEN TULOKSIA

Toimintamme taustalle halusimme toteuttaa kaikissa kouluissa laajat hyvinvointikyselyt, jotta pääsisimme ajan tasalle nuorten hyvinvoinnista. Kyselyn pohjalta valmistuivat koulu-kohtaisten luokkatyöskentelyjen sisällöt. Keväällä 2009 toteutettuun kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 819 oppilasta, jota ei voida pitää kovinkaan hyvänä tuloksena. Ainoa koulu, joka ei vastannut ollenkaan kyselyyn oli Pohjoispuiston koulu. Koulukohtaiset erot kyselyn tuloksissa olivat merkittävät. Tässä keskeiset oppilaiden päihteisiin liittyvät vastaukset;

86.7% ei tupakoi

72.4% ei käytä alkoholia humalahakuisesti

12% on kohdannut huumausainetarjonnan

92.5% ei ole impannut ikinä

92.1% ei ole käyttänyt lääkkeitä päihtymistarkoituksessa

67.7% piti keskusteluja päihteistä erittäin tai melko tärkeinä.

Kohdennetun työskentelyn sisällöt vaihtelivat koulukohtaisesti ja luokkatasoisesti. Tästä syystä oppitunneilla esitetyt kysymykset eivät olleet kaikille ryhmille samat. Seuraavassa on esitelty keskeisimpiä tuloksia luokkatyöskentelystä koulukohtaisesti.

3.1 Härkävehmaan koulu

Härkävehmaan koulun 54.9 % oppilaista on sitä mieltä, että alle 18-vuotiaiden alkoholin käyttöön pitäisi puuttua nykyistä tehokkaammin.

Oppilaista 53.2 % ilmoitti joskus olleensa, tai epäili joskus olleensa päihtyneen kuljettajan kyydissä.

Oppilaita pyydettiin arvioimaan työskentelyä. (asteikko 1-5):

Sain oppitunnilla uutta tietoa	2.7
Osallistuin itse aktiivisesti työskentelyyn	2.9
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	3.4

3.2 Pohjoispuiston koulu

Pohjoispuiston koululla kohdattiin yhteensä 155 nuorta. Äänestyksiin osallistuneista vastaajista 54,0 % oli tyttöjä ja 46,0 % poikia.

82,8 % vastaajista oli sitä mieltä, että alle 18-vuotiaiden alkoholin käyttöön tulisi puuttua nykyistä tehokkaammin. Puuttumisessa tärkeimpänä nuoret pitävät vanhempien osuutta.

Oppilaita pyydettiin arvioimaan työskentelyä. (asteikko 1-5, jossa 5= täysin samaa mieltä):

Sain oppitunnilla uutta tietoa	3.3
Oppitunnin vetäjä oli ammattitaitoinen	3.9
Osallistuin aktiivisesti työskentelyyn	3.0
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	3.4

3.3 Puolimatkan koulu

Puolimatkan koululla kohdattiin yhteensä 95 nuorta. Äänestyksiin osallistuneista vastaajista 43,4 % oli tyttöjä ja 56,6 % poikia.

70,4 % vastaajista oli sitä mieltä, että alle 18-vuotiaiden alkoholin käyttöön tulisi puuttua nykyistä tehokkaammin. Puuttumisessa tärkeimpänä nuoret pitävät vanhempien osuutta.

Oppilaita pyydettiin arvioimaan työskentelyä. (asteikko 1-5):

Sain oppitunnilla uutta tietoa	4.0
Oppitunnin vetäjä oli ammattitaitoinen	4.2
Osallistuin aktiivisesti työskentelyyn	3.9
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	4.1

3.4 Tapainlinnan koulu

Tapainlinnan koululla kohdattiin yhteensä 141 nuorta. Äänestyksiin osallistuneista vastaajista 51,0 % oli tyttöjä ja 49,0 % poikia.

68,0 % vastaajista oli sitä mieltä, että alle 18-vuotiaiden alkoholin käyttöön tulisi puuttua nykyistä tehokkaammin. Puuttumisessa tärkeimpänä nuoret pitävät vanhempien osuutta.

Oppilaita pyydettiin arvioimaan työskentelyä. (asteikko 1-5):

Sain oppitunnilla uutta tietoa	3.4
Oppitunnin vetäjä oli ammattitaitoinen	4.3
Osallistuin aktiivisesti työskentelyyn	3.3
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	3.6

3.5 Vehkojan koulu

Kohdatuista oppilaista 47 % oli tyttöjä ja 53 % poikia.

63 % oppilaista on sitä mieltä, että alle 18-vuotiaiden alkoholin käyttöön pitäisi puuttua nykyistä tehokkaammin. Puuttumisessa keskeisimpänä oppilaat pitivät vanhempia.

Oppilaista 40 % ilmoitti joskus olleensa päihtyneen kuljettajan kyydissä.

Oppilaita pyydettiin arvioimaan työskentelyä. (asteikko 1-5):

Sain oppitunnilla uutta tietoa	3.1
Oppitunnin vetäjä oli ammattitaitoinen	4.0
Osallistuin itse aktiivisesti työskentelyyn	3.1
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	3.4

3.6 Erityiskoulut

Vierailut Hyvinkään erityiskouluihin (Hakala, Martti) Sankarit toteuttivat ilmaiseksi ja yhteistyösopimuksemme ulkopuolisena asiana. Hakalassa järjestettiin 1 tilaisuus ja Martissa 3 erillistä tilaisuutta.

Työskentelyssä Hakalassa käytettiin työtapana Olopoli -nimistä peliä, jossa päihdekeskusteluihin yhdistetään toiminnallisuutta. Oppilailta kerättiin erillinen kirjallinen palaute, johon vastasi 25 oppilasta. Oppilaat antoivat palautetta asteikolla 1-5, jossa 1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä.

Sain oppitunnilta uutta tietoa	3.8
Osallistuin itse aktiivisesti työskentelyyn	4.3
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	3.6

Martin koululla kohdattiin 3 eri tilaisuudessa kaikkiaan 46 oppilasta. Työskentelytapana käytettiin interaktiivista äänestyslaitteistoa. Oppilaista 45,4 % ilmoitti toisten tupakoinnin häiritsevän heitä. 28,7 % ilmoitti käyttävänsä alkoholia humalahakuisesti ja 30,7 % ilmoitti

joskus olleensa päihtyneen kuljettajan kyydissä. 62,5 % oppilaista oli sitä mieltä, että alle 18v alkoholin käyttöön pitäisi puuttua nykyistä tehokkaammin. 16,3 % oppilaista on kohdannut huumausainetarjonnan.

Oppilaat antoivat tilaisuuksista seuraavanlaisen palautteen;

Sain oppitunnilla uutta tietoa	3.6
Osallistuin itse aktiivisesti työskentelyyn	3.4
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	3.2

3.7 Palaute yläkoulujen rehtoreilta

Pyysimme yläkoulujen rehtoreilta palautetta yhteistyöstä vuonna 2009. Määräaikaan mennessä emme saaneet yhtään vastausta, mutta jatkettulla vastausajalla saimme kahdelta koululta palautetta (Härkävehmas, Vehkoja). Pyysimme rehtoreita antamaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin ja arvioimaan väittämiä asteikolla (1-5, 5=täysin samaa mieltä). Saimme toiselta rehtorilta numeraalisen arvion ja toiselta sanallisen.

1) Kouluilla on ollut riittävän suuri vaikutusvalta hankkeen toimintojen sisältöihin?

Arvio: 4

Kommentti: *"Sanavaltaa olisi varmaan ollut, jos sitä olisi osattu/haluttu käyttää. Nyt olimme selvästi palvelun saajia."*

2) Tiedonkulku on ollut toimivaa yhdistyksen ja koulujen välillä, sekä koulujen sisällä?

Arvio: 4

Kommentti: *"Tieto kulkee, vaikka joskus kestää. Ei isompaa ongelmaa."*

3) Toimintojen suunnittelu on ollut perusteellista ja tavoitteellista?

Arvio: 5

Kommentti: *"Toimintaa voisi varmaan suunnitella paremmin, mutta se edellyttäisi aktiivisuutta täälläkin päässä. Kysymys on lähinnä siitä, mikä katsotaan tavoitteeksi – nyt se on lähinnä tiedon saanti. Jos taas halutaan vaikuttaa johonkin, asiaan pitäisi paneutua enemmän."*

4) Toiminnot on toteutettu riittävän laajasti?

Arvio: 4

Kommentti: *"Kaikki on periaatteessa ok ainakin otsaketasolla. Oman käsitykseni mukaan vaikutukset jäävät kuitenkin aika ohuiksi. Toiminnan pitäisi olla jatkuvaa ja säännöllistä, nyt se tahtoo jäädä kuriositeetiksi."*

5) Hanketta tai sen avulla kerättyä tietoa on pystytty hyödyntämään esim. terveystiedon opetuksen tai oppilashuoltoryhmien tukena?

Arvio: 4

Kommentti: *"Kyllä, joskaan tätä ei voi hehkuttaa liikaa. Oppilashuoltoryhmän toimintaan ei tullut oikeastaan mitään, terveystiedon tunnille keskustelujen aiheita kyllä."*

6) Sankarisähly –turnaus oli tapahtumana onnistunut?

Arvio: 4

Kommentti: *"Kyllä. Tosin joskus mietin, miksi erilaisilla syrjäytymismentorjuntaohjelmilla on taipumus päätyä sählyn pelaamiseen. Ehkä se puhuttelee eniten tärkeintä kohderyhmää."*

7) Sana on vapaa...?

Kommentteja: *"Sankarit on oikein mukava, piristävä ja keskustelua herättelevä lisä koulun arkeen. Tukee kasvatustyössä ja auttaa mm. vanhempainiltojen suunnittelussa. Toivon yhteistyön jatkuvan."*

"Minua on alkanut vaivata se, minkä jo edellä oikeastaan sanoin: Hyvää tarkoittavia ohjelmia on – teillä, nuorisotoimella, seurakunnalla – ja ties kenellä. Jostakin syystä ne eivät kuitenkaan näytä purevan, tai sitten minä näen täällä asiat jotensaki harmaina. Minä en millään tavalla halua arvostella Sankaritoimintaa. Koulussamme näyttää kuitenkin siltä, että tupakointi ja erilaisten päihteiden käyttö eivät ole ainaakaan vähenemässä. Tietty osa oppilaista ei tunnu suhtautuvan vakavasti mihin-

kään,. mitä koulussa tarjotaan. Jonkinlainen katulähetystoiminta voisi tehot. Se vain taitaa vaatia tolkuttomasti resursseja.”

3.8 Vierailut II asteelle Hyvinkään Yhteiskoulun ja Sveitsin lukioihin

Sankarit vierailivat kyseisissä kouluissa yhteensä 3 kertaa kohdaten nuoria I – III vuosikursseilta. Nämäkin vierailut toteutettiin yhteistyösopimuksemme ulkopuolisina ja maksuttomina ko. kouluille. Vierailut olivat osa terveystiedon oppitunteja. Oppitunneille orientoituminen oppilaille alkoi ennakkokysymysten laatimisilla Sankareille aiheeseen liittyen. Oppitunneilla luennon vetäjä vastaili sitten parhaan mukaansa ennakkokysymyksiin. Varsinaiset oppitunnit olivat aihepiiriltään laajempia kuin yläkouluissa ja niissä oli mukana mm. seksuaalivalistus.

Oppituntien lopuksi oppilaat antoivat kahdesta eri tilaisuudesta (HYK, Sveitsin lukio) palautetta interaktiivisen äänestyslaitteiston avulla seuraaviin väittämiin (asteikko 1-5):

Sain oppitunnilta uutta tietoa	3.9
Osallistui itse aktiivisesti työskentelyyn	3.4
Ehkäisevää työtä tarvitaan koulullamme	3.4

Keväällä HYK:issä pidetyn oppitunnin palaute kysyttiin eri tavoin eli seuraavasti;

Oliko oppitunti tarpeellinen, tarpeeton vai en osaa sanoa? Tarpeellinen vastauksia saatiin 96.3% ja en osaa vastauksia 3.6%.

HYK:issä vieraili viime keväänä 6 eri luennoitsijaa terveystiedon oppitunneilla. Oppilaat arvioivat Sankareiden vierailun kaikkein parhaimmaksi.

Seuraavassa vielä koosteena muutamia yksittäisiä palautteita oppitunneista. Palautteet keräsi oppilaiden terveystiedon opettaja jälkikäteen kirjallisesti ja tässä on palautteita kahdelta eri koululta.

Sveitsin lukio, marraskuu 2009

"Erittäin mukava henkilö. Hyvin kertoi aiheesta ja powerpoint oli hyvä Sieltä tuli mukavasti lisätietoa, vaikka aika paljon jo tiesinkin."

"Tunti oli mielenkiintoinen, eikä pitkästytänyt. Jotkut kuvat tosiaan aiheutti herkkänahkaiselle lievää pahoinvointia. Yleensä powerpoint esitykset ovat pitkästyttäviä, mutta äänestykset ja luennon pitäjän omat tarinat tekivät esityksestä mielenkiintoisen."

"Sain paljon uutta tietoa. Ei ollut tylsä. Sai itse osallistua."

"Tosi hyvä valistus ja sain myös uutta tietoa."

"Sai ihan hyvin tietoa (uuta ja kertausta). Tositarinat toimivat hyvin esityksen sisällä. Oli ihan mielenkiintoinen, eikä meinannut nukahtaa. Äänestäminen oli kivaa."

"Oli erittäin hyvä. Oman tuttavan tarina oli jännä. Videon näyttäminen on hyvä juttu. Samanlaisia tilaisuuksia pitäisi olla useammin. Kun asiasta kertoo joku muu kuin opettaja niin juttu on paljon jännempi"

"Järkevää asiaa ja tietoa. Ei ollut tylsistyttävää. Esitys oli suunniteltu ja toteutettu hyvin. Kuvia olisi kiva nähdä enemmänkin."

"Tunti oli käsittämättömän hyvä. Valistustunneilla jaksaa olla paremmin, jos esittäjä kertoo omakohtaisia kokemuksia oikeasta elämästä, juuri niin kuin teit. Äänestysjuttu, leffa sekä muut tiedot olivat myös loistavia."

"Oli ihan kiinnostavaa kuulla uusiakin asioita ja tietoa päihteistä. Esiintyjän kanssa en kuitenkaan ole kaikesta samaa mieltä ja kaikista mielipiteistä en pitänyt esim. - kaikki ovat joskus masentuneita, ihmisen kuuluu joskus olla masentunut - Termit haltuun, jotta väärinkäsityksiä ei tule."

Ihan mukava luento, yleisö sai osallistua. Hyviä varottavia esimerkkejä kuten onnettomuuskuvat ja filmi. Paljon ennen kuulematonta tilastotietoa."

"Hieno esitys, kaukosäätimet tekivät kaikki edes vähän aktiivisiksi. Tuolla tavalla saat opetettua hyvin."

Hyvinkään Yhteiskoulun lukio, marraskuu 2009

"Vetäjä selitti mielenkiintoisesti asioista ja kaukosäädin hommeli oli hyvä. Oli jännä nähdä miten vastaukset jakautui."

"Hyvä puhe ja esimerkit, tuli uutta tietoa ja äänestyslaite oli kiva kun ei tarvinnut vain kuunnella."

"Kiitos mielenkiintoisesta luennosta vaikken käytäkään juuri päihteitä sait minut heräämään yhä enemmän. Kuvat oli tarpeeks järkyttäviä – tepsii."

"Tilastotiedot olivat havainnollistavia. Alallesi päätyminen oli mielenkiintoinen. Aika jäi vähän kiireelliseksi, mutta ajankäyttöä on aika vaikea arvioida Tule toistekin kertaus on opintojen äiti."

"Kiva luento, vaikka oli kuunnellut H.Norrenaa jo 5 kertaa taisi tämä viimeisin olla ehdottomasti ehkäpä paras & mieleenpainuvin. Kaukosäädinjuttuja oli hieman liikaa ja olisin halunnut kuulla enemmän Hyvinkään tilanteesta."

"Olipa mielenkiintoinen tunti! Kerroit nuoria kiinnostavista asioista ja tavalla mikä ei tylsistytännyt. Äänestykset olivat kivoja - sovit hyvin työhösi."

"Kerrottiin hausalla tavalla vakavistakin asioista. Tällaisella tyyllillä asiat jäävät päähän. Omakohtaiset kysymykset, joihin vastattiin kaukosäätimillä oli tosi kiva juttu ja näki oman ikäluokan tuloksia. Mielestäni alkoholin suurkulutuksen rajat ovat oikeasti paljon suuremmat ja näissä tuloksissa niitä oli hieman liioiteltu. Ihmiset joita tunnen kuluttaa alkoholia paljon enemmän eivätkä he suurkuluttajia ole."

"Tunti oli laaja. Aiheita käsiteltiin niin, että sain paljon uutta tietoa vaikka pohjatietokin oli hyvä. Kuvat = shokkihoitoa. Hyvä, että asiaan kuuluvia kuvia näyttettiin – muutti omaa suhtautumistani päihteisiin vieläkin jyrkemmäksi kuin mitä jo ennestään oli. Videomateriaalia pitäisi olla lisää ja näyttää miten huumeriippuvaiset reagoivat hoitoon ja miten heitä myös hoidetaan."

"Ajankohtaisia ja mielenkiintoisia aiheita. Äänestyslaitteisto oli kiva. Venyi vähän liian pitkäksi ja paikallisesta tilanteesta olisi voinut kertoa enemmän."

”Hyvä luento pysyi mielenkiinto yllä. Kattava powerpoint esitys ja kysely oli kivaa vaihtelua. Vähän liian radikaali negatiivisuus alkoholiin pieninä määrinä.”

4 TOIMINNAN JATKUVUUS JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Vanhemmat, mutta myös esim. opettajat, kouluterveydenhoitajat sekä nuorisotyöntekijät ovat lasten ja nuorten elämästä välittömimmin vastuussa olevia lähiaikuisia. Heidän tehtävään on luoda keskinäiseen luottamukseen ja tasavertaisuuteen perustuvat yhteistyökäytännöt lasten ja nuorten elämää koskevissa kysymyksissä. Kaiken kaikkiaan ehkäisevää työtä tekevältä aikuiselta vaaditaan lasten ja nuorten elämäntilanteiden ja asenteiden tiedostamista sekä kannustavaa suhtautumista. Samalla hänen on tiedostettava oma vastuunsa lapsen ja nuoren kasvun mallina. Toimintaedellytyksiä voidaan parantaa alueellisella verkostotyöskentelyllä (terveys-, nuoriso-, opetus- ja sosiaalitoimi). Oma osaamista ja yhteistyötä voidaan vahvistaa myös täydennuskoulutuksen avulla.

Hyvinkäällä toteutettujen ehkäisevän päihdetyön toimintojen vaikuttavuuden kannalta on erittäin tärkeää, että hanke jatkuu tulevaisuudessa. Pitkäjänteisellä alueellisella yhteistyöllä voidaan pitkällä tähtäimellä vaikuttaa alueen nuorten asenteisiin ja elämään. Säännölliset hyvinvointi- ja palautekyselyt, sekä kohdennettu työskentely vanhempainiltoineen luovat jatkuvan toimintamuodon, joka on mahdollista juurruttaa pysyvästi palvelujärjestelmään. Hankkeen vaikuttavuutta pystytään arvioimaan vuosittain toistettavilla vertailukelpoisilla kyselyillä. Monivuotiselle toiminnalle tärkeää olisi myös pysyvän ohjaus- ja seurantatyhmän perustaminen, joka osaltaan arvioisi ja kehittäisi toimintaa vielä enemmän aluelähtöisemmäksi.

Ensimmäisen toimintavuoden kokemukset kaiken kaikkiaan olivat myönteisiä ja rohkaisivat meitä jatkamaan samalla linjalla. Järjestömme toiminta on viime vuosina muuttunut yhä enemmän kunta – järjestö yhteistyöksi eri hankkeiden avulla. Kuluvana vuonna yhteistyötä tehtiin 8 eri kunnan kanssa melkoisen laajasti. Vuonna 2010 toimintamme laajenee Lappeenrannan seutukuntiin, jolloin mukaan tulee peräti 7 uutta kuntakumppania sekä laajemmin II asteelle. Hyvinkäällä saamamme II asteen vierailujen kokemukset olivat erittäin

rohkaisia ja näyttivät, että toimintamallimme soveltuu sinne erinomaisen hyvin. Toivommekin tulevaisuudessa lisää yhteistyötä alueen II asteen oppilaitoksiin.

Suurimmat kehittämiskohteet tulevaisuudessa lienevät toimijoiden sitoutuneisuuden, tiedon kulun, arvioinnin ja laajamittaisen verkostotyön lisäämisessä. Hyvään lopputulokseen päästään aina hyvällä ja saumattomalla yhteistyöllä. Sankareiden toiminta ehkäisevän päihdetyön toimijana ei yksinään riitä tavoitteisiimme pääsemiseksi. Varmaa on ainakin se, että tarve ehkäisevälle työlle on ilmeinen, eivätkä tilanteet tule helpottumaan lähitulevaisuudessakaan päihteiden käytön / muiden lieveilmiöiden osalta.

Järjestömme haluaa olla Hyvinkäällä rakentamassa omasta kotipesästänsä mallikuntaa, jossa ehkäisevä työ toteutuu monipuolisena ja –ammatillisena kokonaisuutena. Pitkäjänteisellä yhteistyöllä on todettu olevan huomattavasti enemmän vaikuttavuutta kuin lyhytkestoisilla projekteilla. Tästä saimme omakohtaisia kokemuksia Lappeenranta yhteistyötämme vuosina 2006-2008, jolloin toimintamallimme testattiin ja jalostettiin kyseisellä paikakunnalla.

Hyvinkäällä 3.12.2009

Jarno Saarinen

hankekoordinaattori

Elämäni Sankari ry

Henrik Norrena

toiminnanjohtaja

Elämäni Sankari ry